Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Liikenne- ja viestintävaliokunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Elisa Fagerström

15.2.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Lausuntopyyntö asiassa E 7/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto - suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkoihin

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM) asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta komission tiedonantoluonnoksesta (laajakaistasuuntaviivat). Laajakaistasuuntaviivoissa määritellään kriteerit valtiontuelle, jotta niiden vaikutukset viestintäverkkojen kilpailulle olisivat mahdollisimman vähäiset. Lisäksi suuntaviivoilla pyritään varmistamaan, että valtiontuella edesautetaan nykyaikaisen infrastruktuurin rakentamista.

Laajakaistatukia koskevat nyt päivitettävänä olevien laajakaistasuuntaviivojen lisäksi yleinen ryhmäpoikkeusasetus (651/2014). Yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa määritetään kriteerit tuille, jotka ovat vapautettu valtiontukien ennakkoilmoitusvelvollisuudesta komissiolle. Yleistä ryhmäpoikkeusasetusta muutettiin vuonna 2021 asetuksella (EU) 2021/1237 (U-jatkokirje: U 8/2019 vp), jolloin myös laajakaistainfrastruktuurin tukemista koskevia sääntöjä päivitettiin. Mikäli laajakaista-alan tukea ei voida myöntää ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti, tulee tuesta tehdä ennakkoilmoitus komissiolle ja komissio arvioi tuen hyväksyttävyyden laajakaistasuuntaviivojen nojalla. Tukea ei saa laittaa täytäntöön ennen komission hyväksyntää. Suomessa laajakaistatukiohjelma perustuu yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja laajakaistasuuntaviivojen merkitys on ollut kansallisesti vähäinen.

Keskeiset muutokset

Keskeisimmät muutokset suuntaviivoista ovat:

- Kiinteiden liityntäverkkojen osalta esitellään uusi raja markkinapuutteelle (1000/200 Mbit/s) sekä selkeämpi tapa määritellä step change (merkityksellinen parannus verkkoon riippuen alueen verkkojen nykytilanteesta).
- Matkaviestinverkkojen osalta ensimmäistä kertaa luodaan periaatteita, joiden nojalla matkaviestinverkkojen tukeminen on mahdollista.
- Komission luonnoksessa on myös esitelty kysyntää aktivoivia toimenpiteitä (kaksi uutta voucheria).

- Lisäksi komission ehdotus sisältää useita selventäviä muutoksia, esimerkiksi seuraavien käsitteiden osalta: julkiset kuulemiset, avoin valintamenettely, käyttöoikeustuotteet ja tukkuvelvoitteet.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa yleisesti komission ehdotusta laajakaistasuuntaviivojen uudistamiseksi. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että säännöillä tuetaan EU:n digitaalisen siirtymän kannalta keskeisen infrastruktuurin kehittämistä ja samalla varmistetaan, että yksityisiä investointeja ei syrjäytetä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että suuntaviivojen muutosehdotuksessa huomioidaan tuettavan hankkeen kokonaisuus, mutta kiinnittää huomiota siihen, että tuensaajan velvoitteiden tulisi olla tarkoituksenmukaisessa suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Valtioneuvosto pitää kannatettavana, että suuntaviivojen muutosehdotuksessa noudatetaan teknologianeutraaliuden periaatetta, eli mitään tekniikkaa ei aseteta etusijalle toteuttajan valinnassa tai velvoitteiden asettamisessa.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että suuntaviivoissa on huomioitu valtiontukisääntöjen yleinen kielto myöntää tukea vaikeuksissa olevalle yritykselle sekä täsmennytty julkisen kuulemisen, avoimen valintamenettelyn ja takaisinperintämenettelyn käsitteitä. Valtioneuvosto pitää myös hyvänä, että ehdotuksessa on esitetty, milloin toiminta täyttää yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palveluiden (SGEI) ehdot.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yhteydet markkinapuutteellisille alueille, eli niin sanotuille valkoisille ja harmaille alueille, turvattaisiin ensisijaisesti. Lisäksi tulisi huolehtia siitä, että kyseisten alueiden osalta tuettava yhteysnopeus heijastaisi EU:n tavoitetason yhteysnopeuksia, jotta tuettu verkko ei itsessään muodostaisi markkinapuutetta.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota, että ehdotuksessa esitettyä kiinteän verkon markkinapuutetta osoittavaa nopeusrajaa (1000/200 Mbit/s) voidaan vielä tässä kehityksen vaiheessa pitää suhteettoman suurena, sillä tällaisia nopeuksia tarjotaan kaupallisesti vasta melko rajallisesti. Lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota, että ehdotuksen mukaan nopeusrajaa sovellettaisiin myös niin sanotuilla mustilla alueilla, joilla on jo kaksi toisistaan riippumatonta ultranopeaa verkkoa. Mustien alueiden tukeminen voi hidastaa tai syrjäyttää kaupallisia investointeja ja täten vaikuttaa nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuuteen.

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Elisa Fagerström, p. +358295047064